

Terénní poznámky, 17. 6. 2005

Předně je nutné zmínit, že jsem měla velký problém s nalezením komunikačního partnera, který by splňoval zadané charakteristiky. Naše skupiny si zvolila absolventy (ZŠ, SŠ, VŠ), kteří jsou déle než 6 měsíců nezaměstnaní a na podpoře, navíc nikdy nepracovali déle než ve zkušební lhůtě.

Ukázalo se, že nalezení takového komunikačního partnera je velmi obtížné. Postup, který jsem zvolila, byl kontakt přes gatekeepera, kterým měl být někdo z okruhu mých známých. K mému velkému překvapení nikdo z přátel ani z rodiny neznal člověka, který by uvedené charakteristiky splňoval. Výjimkou byl můj bratranec, kterého jsem však ze zřejmých důvodů do výzkumu nemohla a ani nechtěla zahrnout. Představa, že se jej budu ptát na to, jak se jako nezaměstnaný cítí, působila jako velký zásah do soukromí a rodinných vztahů. Etika výzkumu navíc rodinné příslušníky předem vylučuje a já jsem měla tu možnost na vlastní kůži pochopit proč.

Můj komunikační partner se nakonec objevil jako blesk z čistého nebe, a to v den, kdy jsem chtěla hledání vzdát. Stal se jím můj bývalý spolužák z osmiletého gymnázia. Nutno zmínit, že ačkoliv na gymnáziu nepatřil mezi mé nejbližší přátele, svolil k rozhovoru téměř ihned po ujištění, že bude vše probíhat v rámci etického kodexu, anonymita je zaručena a nikdo z našich společných známých se o obsahu našeho rozhovoru nedozví (samozřejmě ve spojitosti s jeho jménem).

Rozhovor proběhl v pátek 17. června 2005 mezi desátou a půl dvanáctou dopoledne. Pro zajištění co nejlepší kvality nahrávky jsem volila kavárnu Menšík, která je v dopoledních hodinách poloprázdná a navíc prostorná. Usadili jsme se v rohu zadní místnosti a celý rozhovor jsme zde byli sami (až na tři vyrušení číšnicí).

Zajímavé bylo, že můj komunikační partner – řikejme mu Karel – se ihned po setkání omluvil, že nemá peníze a proto bychom mohli rozhovor uskutečnit v parku. Vzhledem ke snížené kvalitě zvuku jsem jej však přesvědčila, že půjdeme do kavárny a mně bude velice milé zaplatit útratu jako odměnu za jeho čas. V současném kvalitativním výzkumu se neustále diskutuje o odměně komunikačních partnerů za uskutečnění rozhovoru. Já se řadím mezi zastánce odměny, i když ne finanční ve smyslu x Kč za hodinu. Zaplacení občerstvení člověku, který mi zdarma věnuje svůj čas považuji v dnešním uspěchaném světě za samozřejmost a slušnost, ne-li výzkumníkovu povinnost.

Než jsem se přemístili do kavárny (cca 500 m od místa setkání), potkali jsme cestou paní, která nám nabídla se slovy: „Nechcete přispět na postižené děti?“ nabídla časopis Lev. Karel okamžitě zareagoval a sáhl po peněžence, aby zaplatil 25 Kč. Mile se na paní usmál a řekl: „Už jsem Vás dlouho nepotkal, asi jsem na Vás neměl štěstí. To jsem rád, že jsme se potkali.“

Toto gesto solidarity jsem nemohla vynechat, protože na mě udělalo velký dojem. Karel působil věrohodně a rozhodně na mě nechtěl udělat dojem. Když jsme se s paní rozloučili,

řekl mi, že si tento časopis kupuje často a bere to jako takovou „svou věc, kterou máme každý.“

Mezitím jsme se dostali do kavárny, kde jsme uskutečnili rozhovor. Ten trval zhruba hodin a patnáct minut.

Karel (25 let) je absolventem Právnické fakulty Masarykovy Univerzity v Brně. V Brně se narodil a zde také žije, a to ve společné domácnosti se svojí matkou a dvěma sestrami. Rodiče jsou rozvedení a žijí odděleně. Obě sestry jsou mladší než Karel, jedna z nich pracuje na ŽL jako sekretářka (má obchodní SŠ) a druhá je nezaměstnaná od března 2005, předtím pracovala v supermarketu jako pokladní a po tříměsíční zkušební lhůtě ji propustili. Matka je zaměstnankyní, nepodařilo se mi však zjistit v jakém typu podniku.

Karel má již dva a půl roku přítelkyni, která studuje prvním rokem cizí jazyk na FF MU a je také z Brna, kde žije se svojí rodinou. Plánují společný život, ale o svatbě a dětech hovoří v budoucím čase s tím, že nejdříve musí přítelkyně dostudovat a až poté je možné založit rodinu.

Karel působil v průběhu rozhovoru uvolněně a otevřeně, snažil se odpovídat zeširoka a občas sám některé myšlenky reflektoval a interpretoval. Rozhodně se snažil odpovědět na všechny otázky, i na ty méně příjemné. Měla jsem pocit, že k otevřenému přístupu z jeho strany zřejmě přispěla naše „stará známost“ a charakterem rozhodně nekonfliktní vztah, který spolu máme.

Pocit, který ve mně rozhovor zanechal byl spíše optimistický pohled, že jednou práci určitě najde. Předtím poctivě studoval, teď obchází konkurzy a jednou to přijít musí. Přehnanou aktivitu k nalezení práce nevyvíjí, ani se necítí vlastní nezaměstnaností frustrován.